

Vandenbroucke, F. (2006). 'De lat hoog voor talen in het onderwijs. Goed voor de sterken, sterk voor de zwakken'. Vlaams Ministerie van Onderwijs en Vorming.

Vandenbroucke, F. (2010). 'Voorwoord'. In: D. Van Hoyweghen (red.). *Naar taalkrachtige lerarenopleidingen. Bouwstenen voor taalbeleid*. Mechelen: Plantyn, p. 9-10.

Ronde 6

Guido Cajot (a) & Wilma van der Westen (b)

(a) Katholieke Hogeschool Limburg

(b) Haagse Hogeschool

Contact: *Guido.Cajot@khlm*

W.M.C.vanderWesten@hhs.nl

Vijf jaar Nederland/Vlaams Platform Taalbeleid Hoger Onderwijs: opbrengsten en toekomstplannen

1. Inleiding

In november 2011 bestaat het Nederlands/Vlaams Platform Taalbeleid Hoger Onderwijs vijf jaar. Dat is een mooi moment om te vieren én om de balans op te maken. De noodzaak voor een platform is nog steeds groot: er wordt veel geklaagd over de taalvaardigheid van studenten en er is behoefte aan uitwisseling over en samenwerking rond deze problematiek.

De taalvaardigheid van studenten op een kwalitatief goed niveau te brengen, is niet eenvoudig. Bovendien zijn individuele docenten Nederlands in hun eentje niet in staat om dat te bewerkstelligen. In de praktijk wordt de oplossing vaak gezocht in taaltoetsen en bijbehorend onderwijs, maar het succesvol afleggen van een taaltoets garandeert niet dat een arts, verpleger of civiel ingenieur kwalitatief goed kan communiceren. Het platform wil een eind maken aan de wildgroei aan taaltoetsen, die veelal gericht zijn op het testen en toetsen van spelling, grammatica en incidentele woordkennis. Bovendien wil het platform zoeken naar wegen om de taalvaardigheid van studenten te vergroten in het kader van hun studie en hun toekomstige beroep. Dat vraagt om kwalitatief goed onderwijs waarin veel aandacht is voor taal en om een taalbeleid dat geïntegreerd is in het curriculum en op alle niveaus van de instelling is uitgewerkt.

Verfrissend is de context van het Vlaamse hoger onderwijs, waar binnen zogenoemde associaties hogescholen, centra voor volwassenenonderwijs en universiteiten regionaal intens samenwerken aan taalbeleid. Daartegenover kennen de onderwijsinstellingen in

het Nederlandse hoger onderwijs een hoge mate van autonomie. Dat bemoeilijkt de totstandkoming van een integraal instellingsbreed taalbeleid. Toch is dat volgens vakdocenten en deskundigen de enige manier om de taalvaardigheid van studenten op een hoger niveau te tillen en de taalproblemen het hoofd te bieden. Een systematisch en effectief taalbeleid draagt immers bij tot de verbetering van studiesucces en tot het verhogen van de kwaliteit van afgestudeerden. Per opleiding of domein kan dan bovendien gewerkt worden aan de opleidingsspecifieke of domeinspecifieke taaleisen.

2. Ontstaan en doel

Eind 2006 werd door vier hogeschooldocenten een landelijk ‘Platform Taalbeleid Hoger Onderwijs’ opgericht. Die docenten hadden behoefte aan een plek om samen te komen. Taaldocenten in het hoger onderwijs zijn vaak ‘éénpitters’ binnen de opleiding waar zij werken. Zij voelen met name de noodzaak van een integraal taalbeleid, terwijl ze vaak niet de positie hebben om een taalbeleid binnen hun instelling van de grond te krijgen, om onderzoek te doen of om een visie of een aanpak te ontwikkelen. Nadat Vlaamse instellingen zich aansloten, werd het platform omgedoopt tot het ‘Nederlands/Vlaams Platform Taalbeleid Hoger Onderwijs’. Het platform wordt financieel ondersteund door de Nederlandse Taalunie en is in 2011 een stichting geworden.

Het platform vormt een netwerk voor ontmoeting en uitwisseling van ervaringen. Via kennisdeling en kennisvorming wil het platform bijdragen aan de ontwikkeling en initiëring van instellingsbreed taalbeleid en instellingsbrede taalondersteuning in het hoger onderwijs.

Na betaling van een contributie kunnen instellingen voor hoger onderwijs in Nederland en Vlaanderen alle personeelsleden binnen de instelling die zich daadwerkelijk bezighouden of bezig zullen houden met het opzetten en/of uitvoeren van taalbeleid of taalondersteuning (a) gratis laten deelnemen aan de platformbijeenkomsten en de bijeenkomsten van de werkgroepen, (b) toegang geven tot de website met informatie over de bijeenkomsten, (c) aanverwante conferenties of studiebijeenkomsten laten bijwonen, (d) toegang geven tot een uitgebreide bibliografie over taalbeleid in het hoger onderwijs en (e) kennis laten nemen van aankondigingen van nieuwe publicaties, onderzoeksverslagen en beleidsplannen.

3. Kennisdeling en kennisvorming

Kennisdeling krijgt vorm tijdens de platformbijeenkomsten, in de werkgroepen, en via contacten per mail. Vooral de lunch tijdens de platformbijeenkomsten vervult een belangrijke functie.

Een andere belangrijke vorm van kennisdeling zijn de onderlinge werkbezoeken tussen onderwijsinstellingen in Vlaanderen en Nederland die een informeel of formeel karakter kennen, maar in de toekomst kunnen leiden naar structurele samenwerkingsverbanden. Bij elkaar over het muurtje (mogen) kijken, werkt bijzonder inspirerend. Het is ook uitzonderlijk dat taaldocenten hoger onderwijs (hogescholen én universiteiten) van de verschillende Vlaamse onderwijsnetten binnen het platform met elkaar in gesprek gaan, expertise uitwisselen en samenwerken aan taalprojecten.

Naast kennisdeling wil het platform ook kennis*vorming* initiëren. Een van de eerste doelen die het platform zich heeft gesteld, is tot drie niveaubeschrijvingen taalvaardigheid voor hoger onderwijs komen:

1. de startcompetentie taalvaardigheid;
2. de taalvaardigheid aan het eind van de propedeuse of het eerste jaar hoger onderwijs;
3. de eindkwalificatie taalvaardigheid van een bacheloropleiding.

In 2008 en 2011/2012 heeft het platform, samen met de sectie Nederlands van Levende Talen, bij het nationaal expertisecentrum leerplanontwikkeling SLO twee veldaanvragen ingediend: één voor de beschrijving van de talige startcompetenties voor hoger onderwijs en één voor een instrument voor zelfbeoordeling schrijfvaardigheid. Beide veldaanvragen worden in wat volgt, beschreven.

De werkgroepen van het platform dragen bij aan zowel kennisdeling als aan kennisvorming. De volgende werkgroepen waren actief:

- werkgroep 1: ‘Effectmeting van interventies op het terrein van taalbeleid, waaronder taalondersteuning’ (afgerond);
- werkgroep 2: ‘Visie op taalbeleid hoger onderwijs’ (afgerond);
- werkgroep 3: ‘Instaptoetsen, entreetoetsen, taaltoetsen’;
- werkgroep 4: ‘Toekomst van het platform en vorming werkbestuur’ (afgerond);
- werkgroep 5: ‘Taalontwikkeling en remediëring’.

Inmiddels zijn de werkgroepen 1 en 2 samengevoegd en gaan ze verder als de werkgroep ‘Inrichting en implementatie van taalbeleid’.

4. Samenwerking

Het platform werkt samen met onder andere de sectie Nederlands van Levende Talen, tevens medeaanvrager van de veldaanvragen bij de SLO. Met het Netwerk Didactici Nederlands is een structurele samenwerking aangegaan; met LOPON2 wordt samengewerkt bij gemeenschappelijke thema's. Daarnaast is overleg met Els van der Pool,

lector Human Communication Development aan de Hogeschool van Arnhem en Nijmegen. Het platform heeft contacten met het Netwerk academische communicatieve vaardigheden (Nacv) en heeft meegewerkt aan de totstandkoming van de Velonwerkgroep ‘Multiculturaliteit in lerarenopleiding’. In Vlaanderen zijn platformleden actief in de expertisenetwerken van de lerarenopleidingen van de verschillende associaties en op de platformbijeenkomsten worden telkens kennis en ervaring uitgewisseld.

5. Opbrengsten

In haar vijfjarige bestaan heeft het platform een aantal zaken gerealiseerd. In wat volgt wordt ingegaan op de belangrijkste opbrengsten.

5.1 Conceptuele uitgangspunten voor een taalbeleid in het hoger onderwijs

Op de 22^e HSN-conferentie is voor het eerst gewerkt met een instrument om de conceptuele uitgangspunten voor een taalbeleid in het hoger onderwijs te bespreken en te verhelderen (zie: Daems & Van der Westen 2008). Het instrument is geschikt om in groepen de gedachtegang over fundamentele keuzes op het terrein van taalbeleid bespreekbaar te maken.

5.2 Drie typen taalbeleid

Daems & Van der Westen (2008) hebben in hun tekst voor het programmaboek van de 22^e HSN-conferentie voor het eerst een onderscheid gemaakt tussen drie typen taalbeleid. Concreet onderscheidden ze een smalle opvatting van taalbeleid, een tussenvorm en een brede opvatting van taalbeleid. Deze drie typen zijn eveneens beschreven in Rooijackers, Graus & Van der Westen (2009), waarin ze benoemd worden als de ‘smalle’, de ‘schoolse’ en de ‘zelfontwikkellende’ variant.

5.3 Visie op taalbeleid

De werkgroep ‘visie op taalbeleid’ heeft deze driedeling voor het hoger onderwijs uitgewerkt in taalbeleid type 1, 2 en 3. Het platform is voorstander van taalbeleid type 3; de meeste instellingen zitten in de overgang van taalbeleid type 2 in de richting van type 3.

5.4 Talige startcompetenties Hoger Onderwijs

In 2009 is de niveaubeschrijving *Talige startcompetenties Hoger Onderwijs* (Bonset & De Vries 2009) verschenen. In deze publicatie wordt een beschrijving gegeven van de competenties die beginnende studenten op het gebied van taal moeten hebben om een

studie aan een instelling voor hoger beroepsonderwijs (hbo) of een universiteit succesvol te kunnen starten en vervolgen. De niveaubeschrijvingen bieden instellingen voor hoger onderwijs een houvast om hun taalbeleid te richten en in te richten en biedt het toeleidend onderwijs zicht op datgene wat hun leerlingen en deelnemers aan taal- en taalleerbagage nodig hebben in het hoger onderwijs. Er is uitgegaan van een talige vaardigheid op B2-niveau voor een bacheloropleiding aan een hogeschool en een talige vaardigheid op C1-niveau voor een universitaire of een wetenschappelijke bachelor. De platformleden herkennen in de publicatie *Talige startcompetenties Hoger Onderwijs* een beschrijving van de competenties die nodig zijn voor hoger onderwijs, maar signaleren tegelijkertijd dat een groot deel van de studenten de beschreven competenties bij aanvang van een studie niet in huis heeft. Bij de meeste instellingen voor hoger onderwijs wordt de publicatie *Talige startcompetenties Hoger Onderwijs* als uitgangspunt genomen om in de propedeuse of het eerste studiejaar naar het talige niveau B2 toe te werken. Omwille daarvan heeft het platform het plan voor een beschrijving eind propedeusefase laten vallen.

5.5 Standpunt Pabotaaltoets en CNAVt (profiel PTHO)¹

Het platform heeft een officieel standpunt ingenomen over de Pabotaaltoets en het Certificaat Nederlands als Vreemde Taal (profiel PTHO). Het standpunt over de Pabotaaltoets is uitgedragen in een interview in het tijdschrift *Inzicht* en meegenomen in een adviestekst van Hajer & Kerkhoff (2011) over de Pabotaaltoets.

5.6 Bibliografie

In het kader van promotieonderzoek is een bibliografie (Van der Westen 2011) samengesteld over taalbeleid in het hoger onderwijs in Nederland en Vlaanderen. Deze wordt voortdurend geactualiseerd en is beschikbaar gesteld op de website van het platform.

5.7 Consultatie en advies

Het platform wordt steeds vaker gevraagd om advies te geven of voor een inhoudelijke inbreng. Bij het College voor Examens is het platform vertegenwoordigd bij de pilot 'gedocumenteerd schrijven' in het eindexamen havo en vwo en geraadpleegd over een mogelijk Staatsexamen Nt2 programma III. Bovendien heeft een afgevaardigde van het platform zitting in de vaststellingscommissie voor het centraal examen Nederlands in mbo-4. Het platform werd ook uitgenodigd voor een rondetafelgesprek van de Nederlandse Taalunie over het spellingonderwijs en is het platform vertegenwoordigd in de moderatorengroep van de talenwebsite www.delathoogvoortalen.be.

---

¹ PTHO staat voor 'Profiel Taalvaardigheid Hoger Onderwijs'.

6. Toekomstplannen

6.1 Instrument zelfassessment schrijven en digitaal portfolio

Een tweede toegekende veldaanvraag zal uitmonden in een digitaal instrument voor zelfbeoordeling (zelfassessment) schrijven, dat de vorm zal aannemen van een scorelijst (met ‘*can-do statements*’), gecombineerd met toetselementen. Hiermee wil het platform het hoofd bieden aan de in Bonset (2010a; 2010b) genoemde overschatting van het eigen kunnen. Het digitaal portfolio dient om bewijzen in te voeren van de eigen kunde en om het leerproces vast te leggen. In de aanvraag wordt de beschrijving ‘schrijven’ (Bonset & De Vries 2009: 11 e.v.) geconcretiseerd. Wanneer er een werkbaar instrument ligt, worden naast de vaardigheid schrijven de andere vier vaardigheden (luisteren, lezen, spreken en gesprekken voeren) uitgewerkt.

Het instrument zal zichtbaar maken welk niveau bereikt is, wat al beheerst wordt en waar nog aan gewerkt moet worden. Er wordt uitgegaan van schrijven met een tekstverwerker en met andere vormen van digitaal schrijven (en niet van schrijven met de hand). Het instrument kan ingezet worden als diagnostisch instrument in het eerste jaar van het hoger onderwijs, in de bovenbouw van het voortgezet of secundair onderwijs, in middelbare beroepsopleidingen niveau 4, in het kunstsecundair onderwijs (kso), het technisch secundair onderwijs (tso), het beroepssecundaironderwijs (bso) en in zomercursussen en schakeljaren die leiden tot het hoger onderwijs (doorlopende leerlijnen). (Aspirant-)studenten kunnen met het instrument ook zelf meten wat hun niveau is en kunnen bewijzen van behaalde resultaten invoegen en aan de hand daarvan vaststellen waar ze nog aan moeten werken (portfoliomethodiek, maatwerk en zelfregie). Het instrument zou de kloof tussen taaltaken in de vooropleiding en die in het hoger onderwijs, zoals vermeld in Bonset & De Vries (2009), moeten slechten en zal nadrukkelijk ook uitgaan van attitude, strategieën (plannen, monitoren en herstellen) en taalleerstrategieën. Behalve het schrijf*product*, zal ook het schrijf*proces* in dit instrument centraal staan.

6.2 Niveaubeschrijving eind bachelor

Het platform wil komen tot een opleidingsonafhankelijke beschrijving van een eindkwalificatie taalvaardigheid voor de eerste cyclus van het hoger onderwijs (de bachelorfase). Dat wordt een explicitering van de taalvaardigheid die vereist is voor de zogenoemde ‘Dublin descriptoren’². Met taaldeskundigen wordt bekeken hoe een dergelijke beschrijving het best tot stand kan komen.

² De Dublin descriptoren zijn de eindtermen voor de bachelor- en masterstudies aan universiteiten en hogescholen in Europa.

7. Conclusie

Het platform heeft in de vijf korte jaren van haar bestaan veel bereikt en voor de toekomst veel op haar wensenlijstje staan. De noodzaak voor het platform geldt onverminderd. Het blijft belangrijk om gezamenlijk op te trekken, instrumenten en methoden te ontwikkelen en bij te dragen aan de totstandkoming van een systematische en effectieve aanpak om de taalvaardigheid van studenten tot een hoog niveau te brengen: een instellingsbreed geïntegreerd taalbeleid.

Referenties

- Barendse, J. (2009). “De pabo-taaltoets is te beperkt”. In: *Inzicht*, nr. 7, dec. 2009, p. 14-17.
- Bonset, H. (2010a). “Nederlands in voortgezet en hoger onderwijs: hoe sluit dat aan? Deel 1”. In: *Levende Talen Magazine*, jg. 97, nr. 3, p. 16-20.
- Bonset, H. (2010b). “Nederlands in voortgezet en hoger onderwijs: hoe sluit dat aan? Deel 2”. In: *Levende Talen Magazine*, jg. 97, nr. 4, p. 5-8.
- Bonset, H. & H. de Vries (2009). *Talige startcompetenties hoger onderwijs*. Enschede: SLO.
(online raadpleegbaar op www.slo.nl/organisatie/recentepublicaties/00081/).
- Daems, F. & W. van der Westen (2008). “Doorlopende leerlijn taal? Dan ook in het hoger onderwijs! Conceptuele uitgangspunten voor een taalbeleid in het hoger onderwijs”. In: S. Vanhooren & A. Mottart (red.). *Tweëntwintigste conferentie Het Schoolvak Nederlands*. Gent: Academia Press, p. 100-104.
- De Moor, A. (2009). “Het Nederlands/Vlaamse Platform voor Taalbeleid Hoger Onderwijs”. In: *ANV-tijdschrift Neerlandia-Nederlands van Nu*, jg. 2009, nr. 4/5.
- De Vries, H. & W. van der Westen (2008). “Talige startcompetenties voor het hoger onderwijs”. In: S. Vanhooren & A. Mottart (red.). *Tweëntwintigste conferentie Het Schoolvak Nederlands*. Gent: Academia Press, p. 115-120.
- Hajer, M. & A. Kerkhoff (2011). *Advies omtrent de toetsing van de professionele taalvaardigheid van pabo-studenten*. Utrecht: Hogeschool Utrecht.
- Hebbrecht, J. & W. van der Westen (2009). “Drie jaar Nederlands/Vlaams Platform Taalbeleid Hoger Onderwijs. Opbrengsten en toekomstdromen”. In: S. Vanhooren & A. Mottart (red.). *Drieëntwintigste Conferentie Het Schoolvak Nederlands*. Gent: Academia Press, p. 152-157.
- Meestringa, T. (2010). *Propedeutische schrijftaken. Analyse van 18 schrijftaken uit Nederlandse en Vlaamse opleidingen hoger onderwijs*. Enschede: SLO.

(online raadpleegbaar op www.slo.nl/organisatie/recentepublicaties/schrijftaken/).

Rooijackers, P., W. van der Westen & J. Graus (red.) (2009). *Taal Centraal: Taalbeleid in het Nederlandse en Vlaamse onderwijs*. Naarden: Vereniging van Leraren in Levende Talen.

Van der Westen, W. (2007). “Taalbeleid hoger onderwijs: van nul tot platform”. In: A. van Gelderen (red.). *Eenentwintigste conferentie Het Schoolvak Nederlands*. Gent: Academia Press, p. 58-65.

Van der Westen, W. (2009). “Talige startcompetenties voor hoger onderwijs”. In: S. Vanhooren & A. Mottart (red.). *Drieëntwintigste Conferentie Het Schoolvak Nederlands*. Gent: Academia Press, p. 185-197.

Van der Westen, W. (2011). *Bibliografie Taalbeleid hoger onderwijs in Nederland en Vlaanderen. Werk in uitvoering*. Beschikbaar voor platformleden via het besloten deel van de website van het platform.

Ronde 7

5

Matthijs Eijgelshoven
Hogeschool van Amsterdam
Contact: m.m.eijgelshoven@hva.nl

Taalbeleid gaat meer over mensen dan over taal. Ontwikkelen en invoeren van taalbeleid bij het domein Techniek van de Hogeschool van Amsterdam

1. Inleiding

Taal is een *hot topic* in het hoger onderwijs. Iedereen lijkt het erover eens dat het taalniveau van studenten in het hoger beroepsonderwijs (hbo) lager is dan wenselijk en dat het studiesucces hieronder te lijden heeft. Links en rechts zijn taaltoetsen en bijspijkerkursussen ingevoerd. Helaas blijven die initiatieven vaak hangen bij de neerlandici of bij de taaldocenten van een opleiding.

Wil taalbeleid passen in het hbo, dan dient het beroep dat de student later gaat uitoefenen, samen met die taal, centraal te staan. Wil het taalbeleid een positieve invloed hebben op het studierendement, dan moeten colleges, literatuur, tentamenvragen... op een passend taalniveau worden aangeboden. De inzet van alle docenten van een opleiding is hiervoor cruciaal.